

Skipulagsstofnun
b.t. Jóns Ágústs Jónssonar
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

Garðabær, 14. mars 2022
Málsnúmer: 202201-0080
SS/IAS

Efni: Umsögn um umhverfismatsskýrslu um baðhús og baðlón í Hveradölum, Sveitarfélaginu Ölfusi.

Vísað er til tölvupósts frá Skipulagsstofnun, dags. 28. janúar 2022, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um umhverfismatsskýrslu um baðhús og baðlón í Hveradölum, Sveitarfélaginu Ölfusi.

Náttúrufræðistofnun skilaði umsögn til Skipulagsstofnunar um matsáætlun vegna uppbyggingar ferðapjónustu við skíðaskálann í Hveradölum þann. 4. júlí 2019. Vísað er í þá umsögn eins og við á. Breyting hefur orðið á áætlaðri framkvæmd frá því matsáætlunin var kynnt og umfang hennar minnkað. Meginviðfangsefni hennar er nú baðlón og baðhús inni í Stóradal og bílastæði og göngustígar sem munu þjónusta þá starfsemi.

Náttúrufræðistofnun hefur kynnt sér umhverfismatsskýrsluna og þeir umhverfisþættir sem voru teknir til skoðunar og tengjast best fagsviði stofnunarinnar eru grunnvatn, jarðminjar, gróður, fuglalíf, ásýnd og landslag og náttúruvá. Náttúrufræðistofnun tekur að mestu undir niðurstöðu umhverfismatsins um áhrif á þessa umhverfisþætti en þó ekki að fullu.

Áhrif á grunnvatn eru metin óveruleg en stefnt er að affalsvatn frá baðlóni verði niðurdælt líkt og öðru affalsvatni frá Hellisheiðarvirkjun. Fram kemur á bls. 26 að „ekki hafi komið fram afgerandi vísbendingar um að affalsvatn Hellisheiðarvirkjunar sé að valda rýrnum á gæðum grunnvatns á svæðinu“. Orðalagið bendir til þess að einhverjar vísbendingar hafi þó komið fram og mætti eyða óvissu um slíkt með nákvæmari umfjöllun um niðurstöður vatnsýna úr eftirlitsholum. Minni hætta virðist þó vera af affallsvatni frá baðlóni þar sem það er kaldara og þyngra og ólíklega að það blandist grunnvatni þar sem því er dælt vel niður fyrir grunnvatnskerfið.

Áhrif á jarðminjar eru metin óveruleg þar sem ekki er um verndaðar jarðminjar frá nútíma að ræða. Náttúrufræðistofnun telur um fullmikla einföldun á mati á verndargildi jarðminja svæðisins. Eins og fram kemur í kafla 8.3 um jarðminjar er Stóradalur sprengigígur sem er lítt raskaður og þar er móbergstúff og bólstraberg frá jökulskeiði. Móbergsmýndanir eru með hátt verndargildi á heimsvísu, þó þær séu algengar á Íslandi og falli ekki undir ákvæði 61. greinar laga um náttúruvernd nr. 60/2013 um sérstaka verndun. Þá eru sprengigígar af þessum toga áhugaverðir og líklega ekki mjög algengir. Þeir hafa einnig gildi vegna ásýndar og landslags. Verndargildi sprengigígsins í Stóradal hefur ekki verið metið sérstaklega eða t.d. borið saman við verndargildi svipaðra gíga annars staðar. Ljóst er að framkvæmdin mun breyta heildarásýnd gígsins og raska a.m.k. botni hans. Náttúrufræðistofnun telur því að áhrif á jarðminjar ættu frekar að vera metin sem nokkuð neikvæð frekar en óveruleg.

Hverasvæðið austan við skíðaskálann í Hveradölum er utan framkvæmdasvæðis en reikna má með aukinni ásókn ferðamanna þegar baðlónið tekur til starfa og mikilvægt er því að tryggja

að verndargildi hverasvæðisins rýrni ekki með nauðsynlegum verndaraðgerðum og innviðauppgyngingu.

Í umfjöllun um losun baðvatns kemur fram að ekki hafi verið ákveðið hvort losun í niðurdælingarholur muni krefjast nýrra borhola eða ekki. Þessi óvissa er ekki talin auka umhverfisáhrif virkjunarinnar þar sem hún verður innan svæða sem ON dælir nú þegar í skilju- og þéttivatni frá Hellisheiðarvirkjun. Náttúrufræðistofnun telur þó að koma þurfi fram að sá möguleiki hljóti að auka líkur á raski þar sem athafnasvæði ON er m.a. innan um hraun sem nýtur sérstakrar verndar.

Náttúrufræðistofnun gerir ekki athugasemdir við niðurstöðu umhverfismats fyrir áhrif á gróður sem eru metin nokkuð neikvæð. Jákvætt er að nýta eigi gróðurþekju sem raskast við endurheimt á athafnasvæði Hellisheiðarvirkjunar. Varast skal að dreifa framandi ágengum tegundum eins og alaskalúpínu um svæðið við tilflutning á gróðri.

Ámælisvert er að mati Náttúrufræðistofnunar að ekki hafi verið gerð könnun á fuglalífi svæðisins á varptíma. Umfjöllun um mögulegar tegundir á svæðinu er miðuð út frá einkennandi vistgerðum og athugunum síðsumars þegar varpfuglar voru farnir. Þær fuglategundir sem nefndar eru í skýrslunni eru vissulega líklegar til að finnast á svæðinu en fleiri koma til greina. Til dæmis hefði mátt kanna hvort fálki, smyrill eða hrafn eigi varpstæði í nágrenninu. Áhrif á fuglalíf snýst ekki einungis um rask á búsvæðum. Truflun vegna starfsemi baðlónsins og aukinnar umferðar getur haft áhrif á varp fugla utan við sjálft framkvæmdasvæðið. Niðurstaðan um að áhrif á fuglalíf séu óveruleg er því ekki sérstaklega áreiðanleg að mati Náttúrufræðistofnunar þar sem skortur er á gögnum.

Í umfjöllun um áhrif á landslag og ásýnd segir á bls. 48 að þar sem „engar gönguleiðir eða annars konar útivist er á Reykjafelli og í nágrenni Stóradals“ þá sé „verðmæti landslags á svæðinu takmarkað...“. Náttúrufræðistofnun er ósammála þessu og bendir á að ekki þurfi þekktar gönguleiðir til að svæði geti hentað til útivistar og þar með til að upplifa og njóta landslags. Þá felst gildi fyrir landslag í jarðfræðikennileitum eins og sprengigígnum í Stóradal sem fjallað var um hér að framan. Miðað við ásýndarmyndir er þó líklegt að áhrifin af framkvæmdinni á landslag svæðisins verði ekki sérstaklega umfangsmikil, sérstaklega ekki frá Suðurlandsvegi séð. Ljóst er að útsýni úr hlíðum og af toppi Reykjafells mun verða fyrir áhrifum þar sem fleiri mannvirki bætast við. Góð hönnun skiptir hér miklu máli til að milda ásýndaráhrif. Náttúrufræðistofnun tekur undir niðurstöðu umhverfismatsins um að áhrifin verði nokkuð neikvæð á landslag og ásýnd.

Varðandi áhrif á náttúruvá vill Náttúrufræðistofnun benda á að það sé alltaf möguleiki á stórum jarðskjálfta af náttúrulegum orsökum á svæðinu og þá gæti verið hætta á grjóthruni. Taka þarf tillit til þess möguleika í ofanflóðamati.

Virðingarfyllt,

Snorri Sigurðsson
Sviðsstjóri náttúruverndar

